

Procjenjivanje i vrjednovanje u hrvatskome jeziku

Zrinka Jelaska i Lidiya Cvikić

Zagreb

U radu se raspravlja o nazivima koji se u novije vrijeme sve češće pojavljuju u području procjenjivanja i obrazovanja, što znači i jezičnoga procjenjivanja i obrazovanja. Dolaze iz engleskoga jezika, iako su neki podrijetlom iz drugih jezika, najčešće latinskoga. U radu se, posebno u prijevodima s engleskoga pojavljuje i veći broj drugih naziva i pojmova iz navedenih područja, no potanko se raščlanjuju samo dva engleska: assessment i evaluation. Pojmovi se određuju i uspoređuju iz nekoliko važnih engleskih izvora, posebno iz CEF-a i njegova hrvatskoga prijevoda ZEROJ-a. Hrvatski se prijevodi raščlanjuju i vrjednuju. Na kraju se nude tri hrvatska naziva: provjeravanje, procjenjivanje, vrjednovanje.

1. Uvod

U svjetskoj znanosti sve više napreduje samostalno interdisciplinarno istraživačko područje provjere jezičnoga znanja (npr. Bachman 1990, Alderson i sur. 1995, Bailey, 1998, Davies i sur. 1999, Mc Namara 2000). Posljednjih se nekoliko godina u Hrvatskoj i to područje sve više razvija, pa se rabe i novi nazivi i pojmovi (npr. Vodopija i Smajić 2006, Jelaska i sur. 2008, Cvikić i Udier 2008). Posebno su važnima postali od početka promjena u obrazovanju na svim razinama, uključujući i materinski i inojezični hrvatski. Uz njih je povezan veći broj pojmova, poput *procjenjivanja*, *ocjenjivanja*, *vrjednovanja*, *ispitivanja*, *testiranja*, *mjerenja* itd. Neki će se od njih pojaviti u prijevodima, ali se o njima ne će potanko raspravljati.

U ovome se radu govori samo o dva pojma koja na engleskome glase *assessment* i *evaluation*. Ona na hrvatskome odgovaraju riječima *procjenjivanje* i *vrjednovanje*, ali se pojavljuju i druge mogućnosti, kao *provjeravanje*, *evaluacija*, te *vrednovanje*, fonološka inačica naziva *vrjednovanje*. U radu će

se rabiti riječ *vrjednovanje* (npr. Vodopija, Smajić 2006), u skladu s članovima njezina stabla riječi (*vrjedno*, *vrjednost*, *vrjedan* i *vrjedniji*, *vrjednote*, *vrjednovati*), jer se smatra da je riječ o kratkome dvoglasniku uslijed kraćenja sloga (npr. Jelaska 2004) kao i *ocjenjivati* prema *ocijeniti*. Jasno, inačica bez dvoglasnika *ie*, nastala ojednačenjem (monoftongizacijom) u *e*, pojavljivat će se u izravnim navodima gdje je upravo takva zapisana.

Ovim se radom žele ponuditi razlikovne odrednice za dva spomenuta engleska naziva i njihovi prikladni hrvatski nazivi, a želi se i potaknuti rasprava o drugim nazivima, rabljenima u prijevodima. Ta dva naziva katkad se rabe kao da imaju isto, a katkad kao da imaju različito značenje. Budući da je tako na engleskome, zamjenjivanje naziva pojavljuje se i na hrvatskome. Pojmovlje iz ovoga područja još nije široko prošireno i u hrvatskome se ne bi trebala pojavljivati tolika inačna i preklopna zbrka pa je posebno važno što prije razviti prikladno hrvatsko nazivlje. Jedan je razlog i činjenica da je na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2007/8. uveden novi izborni kolegij na kroatistici naslovljen *Procjenjivanje jezičnoga znanja hrvatskoga*, u kojem su temeljni pojmovi: *procjenjivanje*, *vrjednovanje*, *ocjenjivanje*.

2. Sadržaj i preklapanja engleskih naziva

Engleski nazivi *assessment* i *evaluation* često se rabe u istome kontekstu. U tome im se pridružuje i engleska riječ *testing* ili čak *test*. Stoga se i hrvatski pojmovi kao pojedinačni prijevodi nekoga teksta znaju preklapati. Stanje je složeno i zato što su same navedene riječi višeznačnice, odnosno rabe se i kao istoznačnice, i kao bliskoznačnice, i kao raznoznačnice.

2.1. *Assessment*

U Rječniku jezičnoga ispitivanja (Davies i sur. 1999) *assessment* se određuje kao u (1). Dvije stranice dalje navodi se naziv *alternative assessment* koji se odnosi na neformalne postupke procjenjivanja, poput učenikova dnevnika, razgovora s učiteljima i drugih koji su dugotrajniji i teži za učitelja, što bi značilo da se prototipno značenje te riječi odnosi na formaln(ij)e postupke.

- (1) Naziv *assessment* općenito se rabi kao nadređen pojam za sve metode ispitivanja (engl. *testing*) i procjenjivanja (engl. *assessment*), iako neki učitelji (engl. *teachers*) i ispitivači (engl. *testers*) rabe naziv ispitivanje (engl. *testing*) za formalne ili standardizirane ispite (engl. *tests*) kao što je *Test of English as a Foreign Language* (TOEFL), a procjenjivanje (engl. *assessment*) za postupke (engl. *methods*) koji su više neformalni.

U Enciklopediji poučavanja i učenja jezika (Byram 2004: 48) navodi se kao u (2). Iz te odrednice proizlazi da *assessment* ima tri značenja: isto što i

ispitivanje (jer se s njime često izjednačuje), širi pojam od ispitivanje (dakle nadređeni jer ga može uključivati), različit ili donekle suprotan pojam od ispit(ivanj)a.

- (2) *Assessment* — Naziv koji se često rabi naizmjenično s ispitivanjem (engl. *testing*), ali i šire kako bi uključio prikupljanje jezične građe (engl. *language data*), uključujući podatke iz ispitivanja (engl. *test data*) radi vrjednovanja (engl. *evaluation*), služeći se sredstvima (engl. *instruments*) kao što su intervju, proučavanje pojedinačnoga slučaja, upitnik, tehnike promatranja. U užem smislu naziv procjenjivanje rabi se za postupake procjenjivanja (engl. *assessment procedures*) koji ne uključuju ispite (engl. *tests*).

Iz navedenih bi se odrednica moglo zaključiti da je procjenjivanje ispitivanje formalnim ispitima, ali uključuje i neformalne postupke.

2.2. *Evaluation*

U Rječniku jezičnoga ispitivanja (Davies i sur. 1999) *evaluation* se određuje kao u (3), dok se u Enciklopediji poučavanja i učenja jezika (Byram 2004: 207) navodi kao u (4).

- (3) *Evaluation* — Sustavno skupljanje podataka kako bi se donijela odluka. U obrazovnome se jezičnome programu vrjednovanje (engl. *evaluation*) može donositi kako bi se o programu obavijestili svi zainteresirani poput onih koji financiraju program, upravitelja, učitelja, roditelja i kako bi se donijele odluke o budućnosti programa. Kad se istražuje uspješnost poučavanja, često se rabe jezični ispiti kao jedna od sastavnica vrjednovanja; poput predispitivanja (engl. *pre-testing*), zaispitivanja (engl. *post-testing*), ispitivanja postignuća (engl. *achievement testing*), s kontrolnom skupinom ispitanika ili bez nje.
- (4) *Evaluation* se određuje kao istraživanje svojstvenih (engl. *merit*) i okolinskih (engl. *worth*) vrijednosti, prvo se mjeri u odnosu na stručne standarde (engl. *profesional standards*), a drugo u odnosu na potrebe pojedinih ustanova ili društvene potrebe. Ono uključuje proces sustavnoga skupljanja i prenošenja opisnih i(li) prosudbenih podataka o onome što koga zanima.

Dalje se navodi (Byram 2004: 206–211) da se taj pojam obično navodi u nekoliko glavnih vidova, koji će biti kratko predstavljeni:

- *svrha vrjednovanja*, npr. kako bi se utvrdili prednosti i nedostaci programa, tečaja, opravdala donesena odluka, potakla potreba za usavršavanjem učitelja, odobrio kakav udžbenik itd.; svrha može biti i nekoliko

- istovremeno, različite važnosti (npr. neke službene i javno obznanjene, a druge ne jer su politički ili znanstveno uvjetovane),
- *namjena vrjednovanja*, npr. (samo) naručitelj, svi uključeni, svi zainteresirani,
  - *predmet vrjednovanja*, npr. učitelji, učenici, programi, tečajevi, projekti, metode, materijali,
  - *vrjednovatelji*, npr. unutarjni (iz ustanove ili programa koji se vrjednuju i sl.) ili vanjski; stručnjaci u vrjednovanju ili samo osposobljeni laici (osobe koje provode vrjednovanje s nekim iskustvom, znanjem ili obrazovanjem o njemu),
  - *pristupi*, npr. znanstveni ili prirodni (poput promatranja, razgovora, upitnika), katkad s obilježjima jednoga i drugoga,
  - *kriteriji*, npr. određeni prije ili tijekom postupka, kvantitativni ili kvalitativni (sastavljaju ih stručnjaci ako se mjeri vrijednost sama po sebi ili osobe koje procjenjuju okolnosti, kontekst, tj. mjesne potrebe i vrijednosti),
  - *metode prikupljanja podataka*, kvantitativne: oslanjaju se na standardizirane mjere kako bi se različita iskustva, stavovi i perspektive sveli na unaprijed određene statistički obradive kategorije (ali se mogu baviti manje važnim vidovima pojave), ili pak kvalitativne: opisne i otkrivalačke, omogućuju duboku raščlambu odabranih jedinica (poput slobodnoga intervjua, izravnoga promatranja, introspekcije, pregleda dokumenata) podložnih tumačenju i svrstavanju u teme, kategorije i primjere (ali zahtijevaju dosta vremena, a mogu biti subjektivne, nepouzdanе i sporadične),
  - *vrste vrjednovanih podataka* ovise o svrsi vrjednovanja i potrebama korisnika, npr. procjena poznavanja hrvatskoga prije i poslije tečaja (izvori mogu biti učenici, učitelji, ravnatelji, savjetnici, roditelji, dokumentacija, društveno okruženje itd.).

2.3. CEF

Vijeće Europe (2001) izdalo je vrlo važnu knjigu *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment* (kraticom CEF). U podnaslovu te knjige o inojezičnome poučavanju navodi se naziv *assessment*. Na engleskome se objašnjenje pojmova daje odmah na početku poglavlja koje je naslovljeno *Assessment* (Council of Europe 2001: 177), odrednica riječi *assessment* navedena je u (5), a odrednica riječi *evaluation*, u (6), odmah u nastavku kako bi se razgraničile. Tekst je doslovno naveden na engleskome, ali su dodana kurzivna isticanja radi bolje usporedbe s tiskanim prijevodom u (11) i (12).

- (5) *Assessment* is used in this chapter in the sense of the assessment of the *proficiency of the language user*. All language *tests* are a form of *assessment*, but there are also many *forms of assessment* (e.g. *checklists* used in *continous assessment*; informal teacher observation) which would not be described as *tests*.
- (6) *Evaluation* is a term which is again broader than assessment. All assessment is a form of evaluation, but in a language programme a number of things are evaluated other than *learner proficeincy*. These may include the effectiveness of particular methods or materials, the kind and quality of discourse actually produced in the programme, learner/teacher satisfaction, teaching effectiveness, etc. This chapter is concerned with assessment, and not with broader issues of programme evaluation.

3. Hrvatski prijevodi

U Filipovićevu Englesko-hrvatskome rječniku (1996) riječ *evaluation* prevedena je kao u (7.i), dok je u Bujasovu Velikome englesko-hrvatskome rječniku (1999) riječ prevedena samo kao u (7.ii).

- (7) *evaluation*
- i. procjena, proračun, procjenjivanje, prosuđivanje vrijednosti
  - ii. ocjena; procjena

U Filipovićevu je rječniku *assessment* (nakon ostalih prijevodnica u drugome značenju) prevedena kao u (8.i), dok je u Bujasovu rječniku prevedena kao u (8.ii).

- (8) *assessment*
- i. razrez, visina poreza, porez, oporezovanje...; procjena
  - ii. ocjena; oporezovanje; procjena

Vidljivo je značenjsko obilježje (prosuđivanja) vrijednosti za *evaluation* u Filipovićevu rječniku, što pokazuje da oba naziva ne znače isto, ali mogu isto značiti (to bi se jednostavnije zaključilo iz Bujasova rječnika). Očito je i da se potreba za jasnim razgraničenjem značenja u hrvatskome pojavila poslije nastanka tih dvaju rječnika.

Dva jednojezična hrvatska rječnika (Anić 1998, Šonje i Nakić 2000) unose više, ali ne dovoljno, svjetla jer za oba pojma imaju kao prvo značenje *utvrđivanje* ili *određivanje vrijednosti*. U tim se rječnicima ne određuje uvijek sama glagolska imenica (jednom i nije navedena), nego je značenje

ovdje izvedeno iz glagola. Odrednice za procjenjivanje prema *procjenjivati* i vrjednovanje prema *vrjednovati* (u inačici bez dvoglasnika) iz prvoga rječnika navedene su u (9.i) i (10.i), a iz drugoga rječnika u (9.ii) i 10.ii).

- (9) i. određivanje vrijednosti koga ili čega, ocjenjivanje koliko vrijedi
- ii. utvrđivanje vrijednosti, ocjenjivanje
- (10) i. 1 određivanje vrijednosti čemu, utvrđivanje cijene;
- 2 određivanje značenja koga, čega; prosuđivanje
- ii. 1 utvrđivanje cijene, vrijednosti;
- 2 donošenje suda o kom ili čem, prosuđivanje

Kao što se vidi, u oba se rječnika za *procjenjivanje* navodi i značenje *prosuđivanje*, a za *vrjednovanje* i značenje *ocjenjivanje*, što znači da bi *prosuđivanje* bilo određivanje vrijednosti kako bi se dala ocjena, dok bi *vrjednovanje* bilo procjenjivanje vrijednosti kako bi se donio sud. To je moguće protumačiti i kao međusobno jednako jer se značenja u oba rječnika vraćaju na prosuđivanje, ali i različito, i to u skladu s onim što te dvije riječi znače kao nazivi u području procjenjivanja jezika.

3.1. ZEROJ

U hrvatskome je prijevodu CEF kao knjiga izišao prije tri godine (Vijeće Europe 2005): *Zajednički europski referentni okvir za jezike*. Hrvatska joj je kratica ZEROJ (rabi se na poslijediplomskome studiju Glotodidaktike na Filozofskome fakultetu u Zagrebu). Podnaslov glasi: *učenje, poučavanje, vrednovanje*. Na hrvatskome (Vijeće Europe 2005: 179) razlika između dva promatrana pojma prevedena je kao u (11) i (12), dakle riječju *vrednovanje* za *assessment* i *evaluacija* za *evaluation*. Kao i prije, tekst je doslovan, ali kurzivna su isticanja dodana radi usporedbe s engleskim nazivima.

- (11) Riječ “*vrednovanje*” u ovome se poglavlju koristi u smislu vrednovanja korisnikovih *sposobnosti*. Svi su *testovi* neki oblik *vrednovanja*, no postoje i mnoge druge *vrste vrednovanja* (npr. *popisi za provjeru*) korištene za *kontinuirano vrednovanje*, nastavnikova neformalna zapažanja) koji se ne bi mogli opisati kao *testovi*.
- (12) *Evaluacija* je pak riječ širega značenja od *vrednovanja*. Svako je *vrednovanje* neki oblik *evaluacije*, ali u jezičnom programu *vrednuje* se i drugo, a ne samo *znanje*. To može biti učinkovitost metoda i materijala, tip i kvaliteta diskursa proizvedenog u programu, zadovoljstvo učenika/nastavnika, učinkovitost nastave itd. Ovo se poglavlje bavi *vrednovanjem*, a ne širom *evaluacijom* programa.

Navodi u (11) i (12) doslovni su (uključujući i nejasno stavljene zagrade), ali su dodana kurzivna isticanja različitih naziva, kako bi se vidjela (ne)dosljednost u prijevodu. Tako je npr. *proficiency of the language user* u (5) prevedena kao *korisnikove sposobnosti* u (11), dok je *learner proficiency* u (6) prevedena kao *znanje* u (12). Takvi primjeri potvrđuju koliko je nužno razviti prikladno nazivlje i dosljedno ga rabiti.

Riječ *evaluacija* stranoga je podrijetla. Klaić ju u svome Rječniku stranih riječi (2002) navodi kao romanizam u obliku *evalvacija*, kao u (13.i). U hrvatski je u ovome značenju i obliku došla iz engleskoga, pa bi to bio primjer posredničkoga posuđivanja.

- (13) i. evalvacija *franc.* (evaluation) određenje vrijednosti, ocjena, procjena

Kako *evaluacija* znači što i *vrjednovanje* (prepoznaje se *value = vrijednost*), ta dva naziva prema navedenom hrvatskomu prijevodu zbunjuju, i više nego na engleskome (za koji je navedeno su višeznačnice koje se povremeno rabe i kao istoznačnice). Stoga se u ovome radu riječ *evaluacija* smatra neprikladnom i zato što je stranoga podrijetla zamjenjiva domaćom hrvatskom riječju, i zato što je istoznačna s *prosudivati vrijednost* → *vrjednovati*.

4. Procjenjivanje i provjeravanje prema vrjednovanju

Davies i sur. (1999: 106) smatraju da bi bilo bolje umjesto naizmjenične uporabe istraživanih dvaju naziva kao da su sinonimi ta dva pojma razgraničiti. Predlažu da se engleska riječ *assessment* odnosi na ljude, njome se uostalom redovito bave i sami učitelji, dok bi se riječ *evaluation* odnosila (i) na programe, time se najviše bave primijenjeni lingvisti u području istraživanja i razvoja. Autori ovoga rada slažu se s tim prijedlogom.

Dakle, *procjenjivanje* je u jeziku postupak određivanja nečijega jezičnoga znanja i umijeća (tj. sposobnosti i vještina). Obično je iskazan određenim mjerama (brojevima, postotcima) ili ocjenama (brojkama, slovima, riječima ili opisom), ali može biti i opisan.

Za razliku od procjenjivanja, *vrjednovanje* prototipno uključuje ne samo procjenjivanje jezičnoga znanja i umijeća pojedinaca ili skupina, nego i tečajeva, pristupa, programa, metoda.

4.1. Procjenjivanje vrsnoće

Postoje različite podjele procjenjivanja, npr. objektivno i subjektivno, spomenuto formalno i neformalno itd., no ovdje će se govoriti samo o podjeli prema anaprijednome očekivanju.

Nečije se jezično znanje i umijeće može određivati općenito, odnosno prema vrsnoći (engl. *proficiency*). Ako se nekoga procjenjuje prema općim načelima ovladanosti jezikom, dakle ako se određuje njegova jezična ovladanost prema opće utvrđenim stupnjevima i razinama ovladanosti neovisno o konkretnome programu, onda je riječ o prototipnome procjenjivanju, odnosno procjenjivanju vrsnoće (engl. *proficiency assessment*).

4.2. Procjenjivanje postignuća — provjeravanje

Procjenivati se može prema nečijim postignućima u odnosu na neko određeno poučavanje, npr. na kraju neke cjeline tijekom jezičnoga programa ili na kraju nekoga jezičnoga tečaja. Ako se točno zna koje se postignuće (engl. *achievement*) očekuje, može se provjeriti je li se ostvarilo. Takva vrsta određivanja nečijega jezičnoga znanja u kojemu se procjenjuje je li tko uspio postići što se od njega očekuje, na hrvatskome bi bilo *provjeravanje* (engl. *achievement assessment*).

4.3. Razlika između navedene tri riječi

Ako se navedene tri riječi i rabe u istome kontekstu, kada ih nije nužno suprotstavljati, važno je znati kada je riječ o širem, a kada o užemu pojmu. U nekome od idućih brojeva o ovim nazivima i pojmovima još će biti riječi u kontekstu srodnih pojmova (ovdje samo spominjanih u prijevodima). Sada će se navesti razlika na primjeru kako bi se što bolje uočila.

Dvoje polaznika pohađa jednomjesečni sveučilišni intenzivni tečaj. Zbog intenzivnosti i kratkoće (samo četiri tjedna nastave) bitnim se postignućem toga tečaja smatra sposobnost da u važnim trenucima uz pripremu mogu što bolje u pisanju vladati hrvatskim standardnim jezikom, a da u govorenju mogu održati što bolji, zanimljiviji i sadržajni govori (za to su im u pripremi na raspolaganju svi izvori pomoći, uključujući i izvorne govornike).

Oboje je polaznika prema ukupnom odnosu predtečajnih znanja i umijeća smješteno u drugi stupanj početne razine (P2), iako su se razlikovali u pojedinima od njih. Polaznici je materinski jezik francuski i prije samoga tečaja naučila je sama određene riječi i dio gramatičkih osnova. Polazniku je materinski jezik bio njemački i mogao je pomalo razgovarati na hrvatskome jer mu je nova djevojka bila iz Hrvatske. Polaznica je aktivno sudjelovala na nastavi, redovito pisala domaću zadaću, predano je sudjelovala u projektu i na kraju zadivila sudionike (i nastavnike, suučenike i ostale). Na završnome je ispitu pokazala veliki odmak u odnosu na prethodne tjedne ispite. U usmenome dijelu zbog izgovornih teškoća i straha nije u svim dijelovima bila u najboljem izdanju, ali je uspješno govorila o vrlo zahtjevnoj temi, zanimljivo, bogatim rječnikom. Pismeni je dio izvrsno riješila. Gramatički

i leksički dio riješila je 98%, u pisanju je primijenila gotovo sve nedavno naučeno, bilo je očito da je uložila velik trud oko samoga ispita. U svemu je, dakle, u odnosu na program tečaja pokazala sjajna postignuća. Stoga je dobila najvišu ocjenu, hrvatski *izvrstan* (5).

Za razliku od nje, polaznik nije redovito dolazio na nastavu, niti je često pisao domaću zadaću, u projektu je sudjelovao tek toliko da se ne kaže da nije. No na završnome se ispitu pokazao dobrim. Pismeni je dio ispita dobro položio, sa 74 i 82 posto zbog različitih odstupanja, a na usmenome je ispitu bio uspješan jer je odabrao vrlo zanimljivu temu i služio se rječnikom koji poznaje. Ispitnu komisiju posebno je zadivio dobrim izgovorom i glatkoćom, odnosno tečnošću u slaganju rečenica govoreći o svojem djedu (tada se i saznalo da je kao dijete govorio hrvatski, odakle je potjecala i njegova spretnost u govorenju i slušanju). No ukupna mu je ocjena bila *vrlo dobar* (4), a da nije bilo usmenoga ispita, bila bi i *dobar* (3). U tome se provjeravanju postignuća koja su se očekivala na spomenutom tečaju polaznica pokazala ukupno nesumnjivo boljom od polaznika.

Međutim, da su jezično znanje i umijeće navedeno dvoje učenika hrvatskoga bili procjenjivani nekoliko tjedana poslije završenoga tečaja prema općim načelima, bez obzira na program koji su pohađali, ishod bi mogao biti drugačiji. U procjeni ovladanosti hrvatskim na kojoj razini prema CEF-u, tj. ZEROJ-u ili kakvom drugomu ispitu hrvatskoga gotovo je sigurno da bi polaznik ukupno bio bar podjednak, a moguće je da bi bio i uspješniji od polaznice. U takvome se ispitu ne bi provjeravala njihova postignuća u odnosu na konkretan program, nego bi se procjenjivala opća ovladanost hrvatskim (u svim jezičnim djelatnostima).

Razlika između početnoga i završnoga vladanja hrvatskim polaznice koja se tijekom cijeloga tečaja jako trudila u svemu prikladno sudjelovati mogla je poslužiti za vrjednovanje programa, uz druge pokazatelje (poput njezina zadovoljstva, posebno reakcijama hrvatskih znanaca koji su primijetili poboljšanja itd.). Prema razlici koju je u ukupnome provjeravanju postignuća pokazalo oboje polaznika u odnosu na njihov uspjeh na procjenjivanju znanja prije i poslije tečaja, ili pak na njihov uspjeh u nastavku studija hrvatskoga jezika u matičnim zemljama, također bi se moglo vrjednovati program intenzivnoga tečaja, posebno njegove završne ispite. Ishod takvoga vrjednovanja mogao bi biti potvrđivanje prikladnosti programa ili pak potreba za djelomičnim usavršavanjem.

5. Zaključak

U ovome se radu u odnosu na jezično znanje predlažu sljedeće odrednice kako bi se pojmovi razgraničili.

Procjenjivanje — davanje suda o korisnikovome jezičnome znanju i umijeću. Prototipnomu procjenjivanju temelj su standardizirani oblici procjene, poput ispita, usmenoga ili pismenoga. No osim na temelju jezičnoga ispita, procjenjivati se može i na temelju samoga promatranja korisnika u različitim jezičnim djelatnostima. Ne procjenjuje ga se na temelju unaprijednih očekivanja, nego se procjenjuje kako i koliko zna.

Provjeravanje — davanje suda o korisnikovome jezičnome znanju ili umijeću na temelju očekivanih postignuća. Prototipno se provjeravaju ishodi poučavanja, očekuje se da je korisnik nešto naučio, da ima očekivano jezično umijeće. Prototipno se jezično znanje provjerava na kraju neke jedinice, tečaja.

Vrjednovanje — davanje suda i o korisnikovome znanju i jezičnome umijeću, ali i o uspješnosti programa koji je završio. Ono može uključivati i samu primjerenosti načina procjenjivanja u odnosu na okolnosti ili razvijanje njegova znanja, smislenosti toga procjenjivanja i slično.

6. Literatura

- Alderson, J. C., Clapham, C. i Wall, D. (1995) *Language Test, Construction and Evaluation*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Bachman, L. F. (1990) *Fundamental Consideration in Language Testing*, Oxford: Oxford University Press.
- Bailey, K. (1998) *Learning about Language Assessment*, Heinle & Heinle Publishers.
- Bujas, Ž. (1999) *Veliki englesko-hrvatski rječnik*, Zagreb: Školska knjiga.
- Byram, M. (2004) *Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning*, London: Routledge.
- Council of Europe (2001) *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Cvikić, L. i Bergovec, M. (2008) CEFRL between L2 Language learning and acquisition: an example of Croatian, u Urkun, Z. (ur.) *The Common European Framework of Reference for Languages (CEFRL): Benefits and Limitations*, Canterbury, Kent: IATEFL: 21–26.
- Davies, A. et al. (1999) *Dictionary of Language Testing*, Studies in Language testing, Cambridge: Cambridge University Press.
- Filipović, R. (1996) *Englesko-hrvatski rječnik*, Zagreb: Školska knjiga.
- Jelaska, Z. (2004) *Fonološki opisi: glasovi, slogovi, naglasci*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Jelaska, Z., Cvikić, L. i Udier, S. L. (2008) Assessment of Students' Progress in Relationship with the Type of Croatian L2 Courses, u Urkun, Z. (ur.) *The Common European Framework of Reference for Languages (CEFRL): Benefits and Limitations*, Canterbury, Kent: IATEFL: 27–32.

- Klaić, B. (2002) *Rječnik stranih riječi*, Zagreb: Školska knjiga.
- McNamara, T. (2000) *Language testing*, Oxford: Oxford University Press.
- Vijeće Europe (2005) *Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje*, Zagreb: Školska knjiga.
- Vodopija, I. i Smajić, D. (2006) Kako vrjednovati jezične pogrješke učenika drugoga razreda osnovne škole, u Vodopija, I. (ur.) *Dijete i jezik danas*, Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera, 264–270.
- Weir, C. (1993) *Understanding & Developing Language Tests*, New York – London – Toronto – Sydney – Tokyo – Singapore: Prentice Hall.

Assessment and Evaluation in Croatian Language

The article discusses terms which recently appear more often in Croatian society in the field of education, hence language assessment and evaluation as well. The terms enter Croatian language from English, although some of them are of other origin, esp. Latin. There are various other terms from the field of language assessment mentioned in the paper due to the translation of assessment and evaluation definitions and descriptions, but they are not discussed at length, only the mentioned two. Several English sources are compared, particularly CEFRL and its Croatian translation. After discussing several options, the proposal that ‘achievement’ equals vrednovanje, and ‘evaluation’ equals evaluacija is rejected, due to the fact that both words in Croatian are synonymies of different origin and would lead to even more confusion concerning differentiation of those two terms when they are opposed. Finally three Croatian terms are proposed: procjenjivanje for ‘assessment’ in general, provjeravanje for ‘assessment’ of achievement and vrjednovanje for ‘valuation’.

Key words: language assessment, language evaluation, Croatian terms, English terms

Cljučne riječi: procjenjivanje jezika, vrjednovanje jezika, engleski nazivi, hrvatski nazivi